

**Till Utbildningsdepartementet
Skolenheten**

Waldorfskolefederationens remissyttrande

**till Departementspromemorian – Betyg från årskurs 6 i grundskolan
Ds 2010:15**

Utbildningsdepartementet har berett Waldorfskolefederationen tillfälle att yttra sig över ovanstående departementspromemoria.

Sammanfattning: Waldorfskolefederationen ser negativt på införande av betyg redan i sjätte klass i grundskolan. I synnerhet har vi skäl att befara negativa konsekvenser för elever med stödbehov.

Om den politiska opinionen ändå beslutar i den riktning som promemorian föreslår, vill vi föreslå att man begränsar de tidiga betygen till kärnämnen.

För att waldorfpedagogiken skall få ett rimligt frihetsutrymme är det fundamentalt att det undantag från betygskrav som medges för denna inriktning i den nya skollagen (och som också framhålls i promemorian) utreds närmare, så att dess konsekvenser får en klar genomlysning.

Allmänt om förslaget

Tidigareläggning av betyg anges i departementsskrivelsen vara av fördel för den individuella kunskapsutvecklingen. Samtidigt påpekas att det bara finns begränsade forskningsresultat i ämnet.

En överblick av forskningen visar att man på många håll kan redovisa resultat som problematiserar tidiga betyg. Varken de eller nationella prov ökar kunskapsnivån hos eleverna. Inte heller bidrar de i någon väsentlig grad till att identifiera elever med stödbehov. För detta syfte finns andra diagnostiska metoder med överlägsen effektivitet.

En påtaglig fara med övertron på betyg, i synnerhet på tidigare stadier formuleras i ett vederhäftigt sammanhang så här:

Eleven ska få visa vad han/hon kan och inte åka dit på vad hon/han inte kan. Att göra det viktigaste bedömbart och inte det enkelt mätbara till det viktigaste. (A Pettersons Vad är bedömningens syfte? Stockholms Universitet 2008, s 34)

Med andra ord: en enskalg, kvantitativ bedömning tenderar att ge en förytligad bild av den enskilda elevens resultat. De kunskaper och färdigheter som stimuleras genom goda betyg är alltför ofta inte de verkligt avgörande. Det långsiktigt och kortsiktigt avgörande ligger i utvecklingen av förmågan till självständigt, kreativt tänkande och förmåga att tillämpa kunskaperna vid problemlösning – kvaliteter som undandrar sig en enkel bedömning av provresultat. Glädjen över att kunna mer, förstå mer, kommer ur en process som svårligen kan vara nationell, för alla elever lika. Den är, i synnerhet i de lägre klasserna, individuell, lokal, och den utvecklas i klassrummets skapande verksamhet, av eleverna i samverkan med deras lärare.

Införandet av tidiga betyg i alla ämnen innebär dessutom en risk att man som lärare inriktar sin undervisning på det snävt mätbara, vilket kan komma att ske på bekostnad av det värdegrundsarbete som har elevens samlade och sociala utveckling som mål. Om elevens utrymme för skapande arbete, tänkande och samarbete, som inte direkt bedöms efter någon annans värdeskala, kringskärs, ökar riskerna att eleven känner lägre motivation och sammanhang, vilket i sin tur påverkar såväl elevens utveckling som resultat.

I de summativa betygen kan man inte läsa ut det arbete och det engagemang som många elever lägger ner utan att uppnå ”goda” betyg. Detta leder oftast till att man tappar lust och motivation. Betyg leder dessutom till att elever jämför sig med varandra, något som är olyckligt i en ålder då eleverna är väldigt olika vad gäller t ex intellektuell mognad. Man riskerar att sänka elever som istället behöver lyftas.

Det summativa betyget baserat på nationella kriterier kan vara nödvändigt om det skall vara ett urvalsinstrument, men det bör i så fall vänta så länge som möjligt.

Departementspromemorians vällovliga syfte, en kvalitetshöjning i den svenska skolan, torde för de lägre klassernas del bäst kunna uppnås genom kompetenshøjande insatser för lärarna.

Det finns likväl en bred politisk majoritet för tidiga betyg. Mycket tyder också på att många, men långt ifrån alla, väljare stöder denna tanke.

Slutsatsen blir alltså att reformen genomförs av opinionsmässiga skäl, inte av en genomtänkt strategi för att höja den svenska skolans kvalitet.

Det är, givet det aktuella politiska läget, ytterst sannolikt att man kommer att införa betyg från och med sjätte klass enligt promemorian. Vi beklagar detta, men har inga synpunkter i övrigt på de föreslagna formuleringarna i författningsförslaget.

Det är däremot viktigt att det i det svenska skolsamhället finns en öppenhet för andra synsätt så länge dessa inte står i motsättning till centrala överordnade principer. Fristående skolor med särskild pedagogisk inriktning, exempelvis waldorfskolor, har också tillförsäkrats ett visst frihetsutrymme i den nya skollagen vilket också uppmärksammats i promemorian.

Elever med svårigheter

Det är tveksamt om betyg är det rätta sättet att hjälpa elever med svårigheter och framför allt att identifiera vilka elever som har stödbehov. Den stigmatisering som de ofta upplever i samband med att de kommer efter i klassen förstärks. Ett arbetssätt där insikten om stödbehov hos eleven och föräldrarna kommer på ett mjukare sätt är enligt vår erfarenhet tillräckligt effektivt. Det bör också kunna tillåtas som en alternativ metod.

I waldorfskolorna ägnas en stor uppmärksamhet åt barnens särskilda behov redan i samband med intagningen till första klass (och förskoleklass).

Klasslärarens nära kontakt med eleverna innebär under de följande åren dagliga observationer av varje enskild elevs situation och förmåga att ta till sig och använda kunskaper och färdigheter – akut och långsiktigt. Dessutom omges klassen av ämneslärare och stödpersonal som lär känna eleverna väl. Härvidlag är den generellt mycket höga lärartätheten i waldorfskolorna en viktig hjälp. De nationella proven ger därför inget väsentligt tillskott till kunskapen om de enskilda elevernas behov, och i än mindre grad skulle tidiga betyg göra det. Föräldrar och elever delges information i detta bl a i utvecklingssamtalen och dokumentationen av dessa i form av skriftliga omdömen och läsårsbrev.

De nya föreskrifterna härvidlag har endast formaliserat ett arbetssätt som länge funnits i waldorfskolorna.

Waldorfskolornas situation inför betygsreformen

Det är angeläget att konsekvenserna av waldorfskolornas undantag på det här området utreds skyndsamt. Samma sak gäller givetvis också för andra fristående skolor med särskild pedagogisk inriktning i den mån de eftersträvar undantag från betygsuppgörelsen.

Från politiskt håll måste det ges ett rättssäkert fundament för läsårsbrev i samband med gymnasieintagningen. Det har tidigare varit möjligt att i samarbete mellan waldorfskolorna och de lokala intagningsnämnderna finna goda former för detta. Genom ett oväntat ingripande från dåvarande Skolverket försvårades detta under ett pågående läsår (2007-2008) vilket skapade stora svårigheter för många skolor. Man hävdade från Skolverket att waldorfelever med läsårsbrev skulle lottas in till gymnasierna, och att deras studieresultat alltså skulle sakna betydelse vid gymnasieintagning..

Om waldorfskolornas alternativkaraktär skall bibehållas är det viktigt att detta regleras i samarbete med förslagsvis Waldorfskolefederationen .

Flera waldorfskolor, särskilt i Storstockholmsområdet, har i samband med detta ingripande från Skolverket sett sig tvingade att övergå till det statliga betygssystemet enligt den gamla skollagen. Att inte göra så skulle ha allvarligt försvårat för deras elever att få de gymnasieplatser som de är kvalificerade för.

I utredningen av betygsreformens konsekvenser för waldorfskolor måste ingå ställningstaganden enligt två alternativa linjer:

1. I första hand att i enlighet med resonemanget ovan finna en väg till en rättssäker validering av läsårsbrev som gör dem kompatibla med betyg från nionde klass från övriga skolor.

2. I andra hand att i konsekvens med det – både i den gällande och i den nya skollagen – undantag för waldorfskolor som möjliggör läsårsbrev i stället för betyg, särskilt utreda om man kan finna en mjukare övergång till betyg för waldorfskolor som ser sig tvingade att sätta betyg i nionde klass. Detta eftersom waldorfskolans progression allvarligt skulle störas av krav på betyg redan i sjätte klass.

För Waldorfskole Federationen

Göran Fant
Ordförande